

LBRIS

We know
books

Colecția „Endorfiction“ a Editurii Vellant este coordonată de Mihaela Ghiță.

Redactare: Mihaela Ghiță
Corectură: Livia Ștefan
Ilustrație copertă: Suzana Dan
DTP și layout copertă: Corina Miță

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STATOVCI, PAJTIM

Bolla / Pajtim Statovci ; trad. din lb. engleză de Alina Damian.
– București : Vellant, 2026
ISBN 978-606-980-281-6

I. Damian, Alina (trad.)

821.511.111

Pajtim Statovci, *Bolla*
Copyright © Pajtim Statovci and Otava Publishing House, 2019

© 2026 Editura Vellant, pentru traducerea în limba română
Editura Vellant
Str. Tudor Arghezi, Poet nr. 16,
Sector 2, București
www.vellant.ro

Toate drepturile asupra versiunii în limba română
aparțin Editurii Vellant.

ISBN 978-606-980-281-6

Pajtim Statovci

BOLLA

Traducere din limba engleză
de Alina Damian

București
2026

 VELLANT
CĂRȚI ÎNSEMNATE.

ENDORFICTION

LBRIS

We know
books

I

Odată ce a isprăvit facerea lumii, Dumnezeu a început să-și regrete creația. S-a dus în vizită la Diavol, care l-a întrebat: Ce ai?

– În Raiul meu se află un șarpe, a zis Dumnezeu.

– I-auzi, a replicat Diavolul, fără să-și mascheze surâsul mioros. A plescăit din buze și a așteptat ca Dumnezeu să-și plece capul și să ceară o favoare, ceea ce El nu a întârziat să facă.

– Dă-mi una dintre făpturile tale și îți voi face voia: imi voi înlătura șarpele din Raiul tău, a grăit Satana către Dumnezeu, care acum ședea în genunchi în fața lui.

– Una dintre făpturile mele, a repetat Dumnezeu.

– Da, o făptură dumnezeiască, a spus Satana, la care Dumnezeu a stat să cumpănească.

– Fie, a zis Dumnezeu într-un târziu, abătut. Îți voi da la schimb făptura mea.

22 ianuarie 2000

Am văzut un om dându-și sufletul, am văzut în mijlocul drumului brațul retezat al unui soldat, parcă era o știucă dezgropată cu cazmaua din pământ, am văzut frați despărțiți la naștere, case arse până la temelie și clădiri dărâmate, geamuri sparte, veselă făcută țandări, lucruri furate, atât de multe lucruri că nici nu-ți vine să crezi cât rămâne în urmă după ce de jur împrejur totul a fost distrus, și obiectele mor atunci când sunt private de proprietar.

Am văzut lucruri îngrozitoare, lucruri îngrozitoare peste lucruri îngrozitoare, cadavre azvârlite pe țărnișe ca niște lemne plutitoare, fapte cumplite, monstruoase, fărădelegi de neiertat, plutoane înarmate și victimele lor, un sat întreg de copii în genunchi pe jos, alături de părinții lor, și am știut că în scurtă vreme niciunul dintre ei nu avea să mai fie în viață, mi s-a întipărit totul în minte, expresia feței fiecăruia în parte, sentimentul de moarte iminentă făcea ca chipurile să le pară pustii și rigide precum capetele păpușilor de porțelan, făcuseră pe ei și ne rugau să nu tragem, și deși se sprijineau reciproc și se agățau unul de celălalt, se atingeau de parcă ar fi fost străini, bărbat cu femeia lui, mamă cu fiu, și așa, înghesuți, se înghionteau ca să se îndepărteze unii de alții, deși te-ai aștepta să fie exact invers. M-a uimit faptul că a trăi o astfel de clipă era fix opusul dragostei, o conștientizare atât de lucidă a morții.

Am ținut inima unui prieten în palmă, mi-am înfipt mâna în pieptul sfărtecat de gloanțe, am înșfăcat aorta lacerată, lunecoasă ca un țipar, am simțit vertebrele coloanei precum niște dinți pe falange, mi-am odihnit mâinile pe plămâni ca pe niște perne ude.

M-am trezit întins lângă un om împușcat în pădure, eram lungit lângă el, nu m-a lăsat inima să-l abandonez, crede-mă că pur și simplu nu am putut decât să mă încredințez că rămâne în viață, și l-am cuprins cu brațele presându-i bandajele, simțind fiecare încercare a corpului său de a-și urma cursul obișnuit, chiorăiala măruntaielor și burta care se întărea, umplându-se de sânge, convulsiile confuze ale fiecărui organ, ca sunetul unui animal necunoscut.

Și astfel am rămas întins alături de rănit, și au trebuit să treacă multe ore înainte să ne găsească, acolo, în mijlocul acelei păduri întunecoase, ca printr-un capriciu al naturii, ca mai apoi să ne ducă la spitalul de campanie, unde l-am operat, i-am cârpit mâțele zdrențuite și i-am amputat piciorul cangrenat de la genunchi, și când într-un final și-a revenit, uluit că încă e în viață, i-am povestit ce se întâmplase în pădure, și atunci el mi-a apucat mâna și mi-a sărutat-o, și a plâns, zicându-mi că-și amintea de mine din pădure, îți mulțumesc, a adăugat la urmă, îți voi fi recunoscător pe veci, m-auzi? Recunoscător pentru tot restul vieții mele.

La câteva luni, când fusesem transferat în altă parte și deja uitasem de el, am primit o scrisoare în care zicea: M-ai sărutat, acolo în pădure, nu-i așa, m-ai sărutat pe gură și pe gât, pe obraji, pe frunte, m-ai sărutat și m-ai atins când credeai că dorm, când credeai că sunt pe moarte, așa e? Din cauză că mi-era atât de frig, buzele tale erau de foc. Nu-i așa că n-am visat, că-mi aduc aminte bine ce s-a întâmplat?

Am recitat scrisoarea de zeci de ori, dar foarte rar am reușit să o parcurg până la sfârșit, să ajung la partea unde imi mul-

țumea că i-am salvat viața, înainte de a relua aceeași litanie: Îți voi fi de-a pururi recunoscător, pentru fiecare răsărit, pentru fiecare noapte din viața mea. Și poate, adăuga el apoi, poate am putea să ne vedem, să facem același lucru, sau ceva de genul, nu știu, zic și eu, dar de data asta să fim amândoi treji, mi-a plăcut nu

iartă-mă că

îți scriu asta

eu sunt din Belgrad

dacă vreodată te hotărăști să vii

Te aștept la statuia Prințului Mihailo, în săptămânile care urmează am să stau pe treptele albe în fiecare miercuri și în fiecare sâmbătă la prânz, am să port o cămașă albă și pantaloni negri, ai să mă recunoști după cracul falfâind al pantalonului, acolo unde odinioară era piciorul de care m-ai lipsit.

Așa mi-a scris, dar eu nu m-am dus niciodată la el, deși o dată am fost cât pe ce, căci eram la Belgrad în trecere, dar nu m-am dus pentru că nu voiam

să-l mai sărut, evident că nu, un șchiop, cine ar face una ca asta, să atingă un schilod.

La câteva săptămâni după ce promisem scrisoarea, mi-a scris tatăl lui, informându-mă că fiul său își trăsese un glonț în gură, iar în plic era și invitația la înmormântare. Zile în șir am fixat scrisoarea, o scoteam din buzunar seară de seară, uneori și dimineața, mai parcurgeam unul, două cuvinte. Duhnea a fum și avea un miros acru, un amestec de carton putred și plastic ars care imi impregna buricele degetelor, apoi mi se propaga de-a lungul brațelor, iar de-acolo imi pătrundea în gură în timp ce mă spălam pe dinți, imi îmbiba hainele, din care nu ieșea nici dacă le clăteam cu oțet, asta până când am aruncat în fine scrisoarea ca pe lucrarea necuratului, zicându-mi sunt un medic, sunt un medic, sunt un chirurg, eu ajut lumea

După înmormântare, tatăl lui mi-a scris din nou: „Știi tot, știi despre ce vorbesc, nici măcar un albanez n-ar face așa ceva“.

Coala făcea parte din același set de corespondență și miro-sul a început să mă urmeze pretutindeni, persistându-mi pe piele și după ce făcusem baie, după ce schimbasesem cuverturile și draperiile din casă, se ținea de mine până la brutărie, până lângă masa de operație, în drumurile de la Belgrad la Kamenica trecând prin Gradnja. Acolo s-a preschimbat într-o ploaie torențială care a durat zile în șir: apa a umplut jgheburile și canalizările și șerpuia pe marginea drumurilor, potopind florile, iarba și mușchii, smulgând din țâtâni indicatoarele și gardurile, spărgând asfaltul ca mai apoi să se insinueze în locuințe, năvalnică, ridicându-se până la genunchi

„Voi sfârși ceea ce fiul meu n-a reușit: ochi pentru ochi, vin după tine, poponaru' dracului.“

cu aceste cuvinte se încheia scrisoarea poți să-ți închipui cât de aproape am fost să

1

PRIȘTINA, 1995

Prima oară când îl remarc, tocmai trece strada. Ce mă frapează este capul acela plecat, care aproape că nu se mișcă, nici când traversează o intersecție aglomerată; apoi trupul sfrijit, pe care două picioare uscățive îl trag după ele. Că-rarea pe mijloc face ca părul să-i cadă de o parte și de alta ca două aripi, în timp ce la piept strânge un teanc de cărți. Mâna care nu ține cărțile ori și-o lasă să atârne pe lângă corp, ori și-o bagă în buzunar și-și trage în sus jeansii mulați de catifea roșie.

Mă așez pe terasa unei cafenele, la umbră, iar el vine spre mine cu soarele pe umeri, și în clipa în care trece prin dreptul meu reușesc să îi disting licărul din ochi, buzunarele bombate, puful delicat de pe ceafă, brațele rase. Apoi pășește pe terasă și rămâne preț de o clipă în picioare lângă o masă, la celălalt capăt al cafenelei pe jumătate pustii. Țigara mi se stinge, el pare stingher, ca și cum ar fi conștient că cineva îl observă. Scoate un căscat din rărunchi, pe care îl înăbușă rapid ca pe o răsuflare diafană îndărătul celui mai sfios pumn pe care l-am văzut vreodată, apoi mâna ridicată în dreptul gurii i se desfăce cu lentoarea unui mugur, și abia atunci depune cărțile pe masă și se așază.

Suntem la începutul lui aprilie și eu nu reușesc să-mi dezlipesc ochii de la el. Are un aer speriat, rătăcit, de parcă ar trăi un vis urât, de parcă s-ar călăuzi după un alt ritm, după alte legi decât ale celor care îl înconjoară, și în postura, în gesturile lui – în delicatețea cu care deschide cartea, aproape cu teamă, ca nu cumva să o boțască, în grija cu care scoate pixul din buzunar, ca pe un ciob de cristal, în felul în care, din când în când, își presează tâmpilele cu degetele și închide ochii, ca pentru a da impresia că se concentrează, deși am o bănuială că nu face decât să se abțină de la a se uita în jur –, în toate acestea este ceva revelator, neîmblânzit, care dezvăluie totul și rămâne nerostit în egală măsură.

Mă ridic și mă îndrept spre masa lui. Nici măcar nu știu cum de mă încumet să vorbesc cu un sârb, dar simt impulsul de a-l cunoaște mai bine.

– *Zdravo*¹, îl salut în sârbă.

– Salut, îmi răspunde pe un ton vioi, care îmi amintește de cel al nevesti-mii, cu ochii pironiți pe cartea deschisă pe masă, al cărei text e atât de îndesat și de mărunț că nu-mi dau seama în ce limbă e scrisă.

– Pot să iau loc? întreb, și scot un scaun de sub masă.

– Desigur, răspunde, aruncând o privire de jur împrejur, apoi face un semn din cap în direcția scaunului și se uită drept în ochii mei, iar eu mă gândesc la cât de extraordinar, de nemaipomenit de frumos este bărbatul acesta, cu irisurile ca un cer înaintea furtunii, cu barba îngrijită, care se potrivește cu părul cu reflexii roșcate, atent pieptănat, cu torsul prelung ca al unui armăsar și cu chipul perfect armonizat, delicat și dulce. Nu-mi aduc aminte cât timp a trecut de când mi-a răspuns, cât timp am rămas așa, eu fixându-l pe el și el pe mine, ca doi prieteni care nu s-au mai văzut de-o viață.

– Arsim, îi spun și îi întind mâna.

– Miloš, zice el și mi-o strânge cu degetele lui reci și osoase. Îmi pare bine, adaugă, iar eu îi dau drumul la mână și mă topesc în ochii aceia triști și languroși, cu pleoapele grele și ridate.

Ceasul care urmează mi se pare cel mai firesc pe care l-am trăit până atunci. Comandăm cafea, coborâm amândoi glasul, iar când observ că volumele lui sunt în engleză, trecem pe altă limbă. Deși improbabil, întâmplător chiar, e ceva ce vine de la sine, căci, vorbind în engleză, încetăm să mai fim noi înșine și să mai aparținem unui loc, devenim persoane diferite, pagini desprinse dintr-un roman.

Aflu că are douăzeci și cinci de ani, cu unul mai mult ca mine, că e student la Medicină la Universitatea din Priștina, că aproape sigur se va specializa în chirurgie, și că vine dintr-un orașel care se cheamă Kuršumlija, aflat dincolo de graniță, la treizeci de kilometri spre nord-est de orașul meu natal, Podujevo, care la rândul său se află la treizeci de kilometri spre nord-est de Priștina. Pe lângă limba maternă și engleză, vorbește fluent germana și o rupe pe albaneză.

Și eu îi povestesc despre mine lucrurile obișnuite pe care le spui când faci cunoștință cu cineva: câți ani am și de unde vin, că tata, profesor de engleză, mi-a transmis pasiunea pentru limbi și că la un moment dat sper să devin profesor de literatură sau corector la ziar, și în timp ce vorbesc îi percep privirea lipită de obrazul meu, felul în care îmi urmărește fiecare mișcare, cu spatele aplecat și cu capul într-o parte, ascultându-mă concentrat, ca și cum ar încerca să memoreze tot ce spun.

Îi povestesc că și eu sunt student, la literatură, istorie și engleză, sau, mă rog, cel puțin eram, și mi se pare jenant să o spun, dat fiind că universitatea la care m-am înscris acum mulți ani nu mai e aceeași cu cea la care învață el, și la care ne-am început studiile cam în aceeași perioadă.

¹ Bună, salut (în limba sârbă în original) (n.r.).